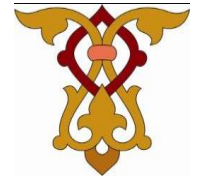


نشست علمی پژوهشی
«روان شناسی پژوهشی»



شناسنامه نشست علمی - پژوهشی:

شماره نشست: ۶

نوع نشست: عمومی

استاد نشست: حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر شاملی

تعداد شرکت کنندگان: ۲۰۰ نفر

زمان: پنجشنبه مورخ ۱۳۹۱/۰۹/۳۰

مکان: سالن حسینیّه موسسه آموزش عالی بنت الهدی

اهم اقدامات انجام شده:

۱. هماهنگی زمان و مکان برگزاری برنامه با استاد محترم نشست؛
۲. سفارش طراحی و چاپ پوستر و بنرهای تبلیغاتی نشست؛
۳. اطلاع رسانی در سطح موسسه؛
۴. هماهنگی سالن برگزاری نشست از لحاظ نور، صوت، تهویه و ...؛
۵. ثبت و ضبط نشست؛
۶. پیاده سازی متن سخنرانی استاد؛
۷. تهیه گزارش نشست.

مقدمه

ما برای اینکه یک پژوهش کیفی و مثبتی داشته باشیم عوامل گوناگونی را باید در تحقیق و پژوهش خود رعایت کنیم. هر فردی که قصد دارد در زمینه ای از علوم به تحقیق و پژوهش بپردازد بایستی با روش خاص پژوهشی آن زمینه موضوعی مطلع باشد که به آن متدولوژی تحقیق گفته می شود. متدولوژی تحقیق یعنی شناختن متد و روش تحقیق و پژوهش.

علاوه بر بحث روش تحقیق، امروزه بحث دیگری به نام روان شناسی پژوهش مطرح است. بدین معنی که غیر از متغیرهای دخیل در اصل روش تحقیق اگر یک سلسله نکات روان شناختی را در تحقیق و پژوهش خود رعایت کنیم پژوهش ما بهتر و بیشتر به بار نشست و کارآمدتر می شود. نکات روان شناختی یعنی یکسری نکات شناختی، عاطفی، انگیزشی و رفتاری که یک پژوهشگر نیاز دارد تا هنگام تحقیق و پژوهش خود مدنظر قرار دهد تا پژوهشش به بار نشیند.

قبل از ورود به بحث سخنی از حضرت آیت الله بهجت (ره) نقل می کنم:

چاره ای نیست از اینکه باید به سوی خدا برویم، اگر به سوی خدا نرفتیم موانع اگر رفع شود دائما رفع نمی شود. (بهجت عارفان در حدیث دیگران، ص ۲۲)

کسی که در کار پژوهش خود با خدا نیست و نیت و انگیزه اش الهی نیست، مشکلاتی که برایش پیدا می شود اگر با عقل و مشاوره و رایزنی هم حل شود، برای همیشه حل نمی شود. آدم باید همیشه به منبع پایان ناپذیر قدرت و زیبایی متصل باشد تا در هنگام مواجهه با مشکلات بتواند از پس آنها برآید. زندگی هیچ کس در این دنیا بدون مشکل و چالش نیست؛ به خصوص یک پژوهشگر، که هزار گونه مشکلات مادی، علمی، منابع و خانوادگی برایش پیش می آید که اگر ارتباط قوی ای با خدا نداشته باشد نمی تواند آنها را حل کند.

متغیرهای روان شناختی دخیل در کیفی سازی پژوهش

خودیابی

خودیابی یعنی کشف خود. برای رسیدن به خودیابی، بایستی سه متغیر را در نظر گرفت:

(الف) استعداد: یعنی توانایی انجام امور.

(ب) علاقه: یعنی لذت بردن از انجام کارها.

(ج) نیاز اجتماعی: باید دید کار یا رشته تحصیلی که برای انجام دادن انتخاب می کنیم بعدها چه استفاده ای می توان از آن نمود.

این سه عامل، راه های رسیدن به خودیابی است. علامه محمدتقی جعفری در مصاحبه ای که با برتراند راسل داشت حرف بسیار خوبی می زند؛ ایشان می گوید: «من در مطالعاتی که در مورد مثنوی معنوی مولانا داشتم متوجه شده ام که خدای متعال هر یک از ما را با یک ویژگی و ظرفیت خاص خود ما آفریده است. بنابراین، هیچ یک از ما نباید از خودمان ناامید شویم.

خداوند در وجود هر یک از ما چشمه ای از قابلیت و در مقابل این چشمه، سنگی نیز گذاشته است. ما باید با شناخت خود و درون نگری و مشاوره (از طریق تست های فرافکنی)، استعداد خود را کشف کنیم.

خودباوری

عامل بعدی خودباوری است. گاهی اوقات ما خود را شناخته ایم اما اعتماد به نفس نداریم. ما باید به این باور برسیم که اگر بخواهیم، می توانیم. چون خواستن، توانستن است. خودباوری یعنی اینکه به خود و توانایی هایمان باور داشته و از سختی های راه نهراسیم و در میانه راه، بار خود را زمین نگذاریم. چرا که عاقبت جوینده، یابنده بود.

بنابراین، در پژوهش ابتدا باید خودیابی بعد خودباوری داشته باشیم. احساس خودیابی و خودباوری انگیزه اصلی توسعه یافتگی و رشد و پویای علمی و تکنولوژی است. این چیزی است که از سوی امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری دام ظلّه العالی تأکید زیادی بر آن می شود. تا ملتی خود را کشف و باور نکند پیشرفت و توسعه ندارد. ملت هم عبارت است از تک تک شهروندان، اعم از زن و مرد.

بنابراین وقتی به شما گفته می شود مقاله ای بنویس، این بدان معنی است که شما خود را برای نوشتن مقالاتی در سطح ISI آماده کنید. البته در این مسیر باید روش مقاله نویسی را هم بدانید اما باید ابتدا از نظر روانشناختی خود را تقویت کنید.

نکته بعدی که باید بدان توجه نمود این است که نباید فکر کنیم غربی ها یک سرو گردن از ما بالاتر بوده و از نظر ژنتیکی و برد شناختی از ما برتر می باشند. چرا که خداوند در قرآن می فرماید: «و خلقناکم اطوارا؛ ما شما را گوناگون آفریدیم.»

خودباوری راز اصلی پیشرفت است. ما باید به صورت چند جانبه کار کرده و رشد کنیم. یکی از متغیرهای خوب در پژوهش این است که نباید رشد علمی ما کاریکاتوری باشد. یعنی نباید فقط در یکی از زمینه های علوم توانمند شویم. علامه اقبال لاهوری از پیشگامان اسلامیت و فرهنگ خودی اسلامی بوده و حق بزرگی بر گردن جوامع اسلامی دارد. وی بحثی به نام فرهنگ خودی (فرهنگ خودباوری) را مطرح کرده و می گوید تا مسلمانان خود را باور نکنند قدرت رویارویی بر غرب را ندارند. امام خمینی هم تأکیدشان بر فرهنگ خودباوری بود. تا وقتی که ملتی به خود ایمان نداشته و باور نداشته باشد که بدون تکیه بر شرق و غرب و با تکیه بر نیروهای خودی و درونی می تواند به آنجاهایی که آنان رسیده اند برسد - البته با حفظ نظام ارزشی خودش - ، به پیشرفت و توسعه نمی رسد. ما می توانیم با تکیه بر نیروهای خودی و حفظ نظام ارزش های اسلامی به پیشرفت برسیم.

ارزش زمان

یکی دیگر از متغیرهای روانشناختی دخیل در پژوهش ارزش زمان است. فی التاخر آفات. باید به این نکته توجه نمود که همه زندگی را ما تعیین نمی کنیم ما بخشی از مطلبیم، خیلی از مطالب دست ما نیست. ما دوست داریم کاری را انجام دهیم ولی شرایط زمانی اجازه نمی دهد.

برای درک ارزش زمان به موارد ذیل توجه نمایید:

- برای تشخیص ارزش ده سال از زوجی که از هم جدا شده اند بپرس.

- برای تشخیص ارزش چهار سال از یک فارغ التحصیل دانشگاه بپرس.
- برای تشخیص ارزش یک سال از دانشجویی که امتحان پایان ترم را رد شده بپرس.
- برای تشخیص ارزش یک ماه از مادری که منتظر فرزند است بپرس.
- برای تشخیص ارزش یک هفته از ویراستار یک هفته نامه بپرس.
- برای تشخیص ارزش یک ساعت از یک عاشق منتظر بپرس.
- برای تشخیص ارزش یک دقیقه از کسی که قطار یا هواپیما یا اتوبوسش را از دست داده بپرس.
- برای تشخیص ارزش یک ثانیه از کسی که تصادف کرده بپرس.
- برای تشخیص ارزش یک میلیونوم ثانیه از کسی که در المپیک نقره گرفته بپرس.

علم و ایمان

اگر فردی بخواهد در فضای اسلامی پیشرفت کند باید علم و ایمان را با هم داشته باشد.

- علم به ما روشنائی و توانائی می‌بخشد و ایمان عشق و امید و گرمی؛
- علم ابزار می‌سازد و ایمان مقصد؛
- علم سرعت می‌دهد و ایمان جهت؛
- علم توانستن است و ایمان خوب خواستن؛
- علم می‌نماید که چه هست و ایمان الهام می‌بخشد که چه باید کرد؛
- علم انقلاب برون است و ایمان انقلاب درون؛
- علم جهان را جهان آدمی می‌کند و ایمان روان را روان آدمیت می‌سازد؛
- علم وجود انسان را به صورت افقی گسترش می‌دهد و ایمان به شکل عمودی بالا می‌برد؛
- علم طبیعت ساز است و ایمان انسان ساز؛
- علم زیبایی است و ایمان هم زیبایی است اما علم زیبایی عقل است و ایمان زیبایی روح؛
- علم زیبایی اندیشه است و ایمان زیبایی احساس؛
- هم علم به انسان امنیت می‌بخشد و هم ایمان، علم امنیت برونی می‌دهد و ایمان امنیت درونی؛
- علم در برابر هجوم بیماری‌ها، سیل‌ها، زلزله‌ها، طوفانها، ایمنی می‌دهد، و ایمان در برابر اضطراب‌ها، تنهائی‌ها، احساس بی پناهی‌ها، بوج انگاری‌ها؛
- علم جهان را بانسان سازگار می‌کند و ایمان انسان را با خودش؛

جملاتی از بزرگان در مورد علم و ایمان

شهید مطهری(ره): علم و ایمان دو پیش نیاز مشارکت در نهضت نرم افزاری و تولید علم دینی. انیشتین: علم بدون مذهب لنگ است و مذهب بدون علم کور.

آیت الله بهجت (ره): در گرفتاری ها باید قدم به قدم به دفتر شرع نگاه کنیم؛ هر کجا که دیدیم واضح و آشکار است پیش برویم و در موارد شبهه ناک و تاریک خودداری و توقف کنیم، عمل به احتیاط پیشمانی ندارد. (در محضر آیت الله بهجت، ص ۳۲۸)

مانع زدایی

هر کسی در هر کاری با موانعی مواجه است. برای مقابله با موانع، بایستی راه‌های مانع زدایی را بداند. این راه‌ها عبارتند از:

الف) شناخت مانع: اینکه چه چیزی را مانع تلقی کنیم.

ب) نهراسیدن از سختی ها و چالش ها

برای درک این مطلب توجه شما را به داستانی جلب می نمایم:

در زمانهای گذشته، پادشاهی تخته سنگی را در وسط جاده ای قرار داد و برای اینکه عکس العمل مردم را ببیند، خودش را در جایی مخفی کرد. بعضی از بازرگانان و ندیمان ثروتمند پادشاه بی تفاوت از کنار تخته سنگ می گذشتند. بسیاری هم غرولند می کردند که این چه شهری است که نظم ندارد. حاکم این شهر عجب مرد بی عرضه ای است و ... با وجود این، هیچ کس تخته سنگ را از وسط راه بر نمی داشت.

نزدیک غروب، یک روستایی که پشتش بار میوه و سبزیجات بود، نزدیک سنگ شد. بارهایش را زمین گذاشت و با هر زحمتی بود تخته سنگ را از وسط جاده برداشت و آن را کناری قرار داد.

ناگهان کیسه ای را دید که زیر تخته سنگ قرار داده شده بود کیسه را باز کرد و داخل آن سکه های طلا و یک یادداشت پیدا کرد.

پادشاه در آن یادداشت نوشته بود: مانع نوید پیروزی است.

بنابراین، نتیجه می گیریم کسی در زندگی پیشرفت می کند که صبوری و شکیبایی پیشه کرده و در مقابل سختی‌ها و مشکلات زبان نرم و زیبایی داشته و به آینده ای روشن امیدوار باشد.

یکی از آفات خوش بینی این است که فرد به وضعیت موجود قانع باشد. در حالیکه کسی موفق است که امروزش با دیروزش فرق داشته باشد. آدمی که دو روز زندگیش یکی باشد مغموم است.

اینکه افراد از زندگی خویش ناراضی هستند به این دلیل است که مدیریت زندگی را بلد نیستند. دنیا خانه ای است که دور تا دور آن را بلا و سختی و مشقت گرفته است. دنیا محل عیش و نوش نیست؛ همانا آخرت، دار قرار است.

He who asks is a fool for five minutes, but he who does not ask remains a fool forever.